

Zwemles niet voor alle ouders betaalbaar

Niet alle kinderen in Nederland behalen een zwemdiploma A. En niet alle kinderen gaan na A door voor B en C. Financiële belemmeringen kunnen daar een belangrijke rol in spelen, net als lokale verschillen in financiële ondersteuning voor ouders met geldzorgen.

DOOR MIRJAM STUIJ

Nederland is een waterrijk land. Dat lijkt een standaardzin in zwemlesonderzoek, maar een bezoek aan Madurodam – Nederland in het klein – laat zien dat het inderdaad zo is. Dat veel kinderen zwemdiploma's behalen, is dan ook niet vreemd; in 2020 hadden bijna acht op de tien 6- tot 16-jarigen (79%) minimaal een

B-diploma (Hollander & Hoekman, 2022; zie figuur 1).

Toch is het volgen van zwemles en het behalen van zwemdiploma's niet voor iedereen vanzelfsprekend. Niet alle kinderen behalen een diploma. En niet iedereen gaat na een A-diploma door

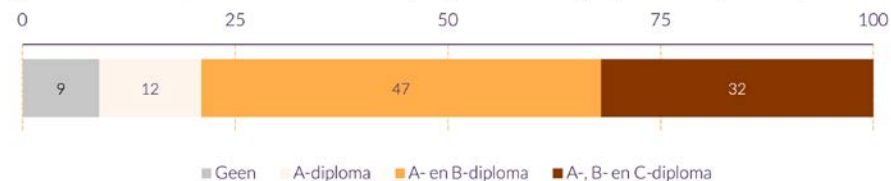
voor B en C (zie kader). Kinderen die vaker achterblijven, zijn bijvoorbeeld kinderen met een beperking, kinderen die in armoede opgroeien en kinderen met een vluchtelingenachtergrond.

Het Mulier Instituut deed daarom onderzoek naar belemmeringen die de ouders van deze kinderen ervaren bij het organiseren en voortzetten van zwemlestrajecten (Van der Meijde et al., 2021, 2022; Stuij et al., 2022). Hoewel zij elk ook hun specifieke belemmeringen hebben, komen financiële drempels in alle drie de studies terug.

Hoge kosten als belemmering voor zwemles

In mei 2023 signaleerde twee derde van de lokale hulporganisaties een stijging in het aantal hulpvragen van mensen met geldzorgen (Stichting Armoedefonds, 2023). Recent constateerde de Commissie Sociaal Minimum (2023) dat het besteedbaar inkomen van huishoudens rond het sociaal minimum te laag is om rond te komen en mee te doen, vooral voor gezinnen met kinderen. In 2021 ging het om 231.000 kinderen tot en met 12 jaar.

Figuur 1 Zwemdiplomabezit 6- tot 16-jarigen in 2020 (in procenten, n=428)

Bron: Vrijetijdsomnibus 2020. SCP/CBS (steekproef bevolkingsregister).
Bewerking: Mulier Instituut.

Voor ouders met geldzorgen die we interviewden over zwemles, vormen de hoge kosten en het vinden van manieren om zwemlessen toch te kunnen betalen verreweg de belangrijkste belemmering om te beginnen met zwemles én om verder te gaan na een A-diploma.

Zo spraken we ouders die een A-diploma vanwege de zwemveiligheid niet genoeg vinden, maar die wel kinderen hebben die niet verder gaan voor B. Dat komt vooral door de hoge kosten, deels in combinatie met de onbekende en soms lange duur van een B-diplomatraject.

Hoewel gezinnen met een vluchtelingen-status ook andere belemmeringen kennen die het lastig maken zwemles prioriteit te geven, spelen geldzorgen ook voor hen een grote rol. Zij hebben in Nederland zeker in de eerste jaren vaak grote financiële problemen en veel risico om in (langdurige) armoede terecht te komen (Movisie, 2018; SCP, 2019).

Hogere kosten voor kinderen met een beperking

Voor kinderen met een beperking kunnen de kosten voor zwemlestrajecten hoger uitvallen dan voor andere kinderen. Dat komt omdat zij vaak meer lessen nodig hebben tot aan een diploma. Ook is aangepast zwemaanbod veelal duurder dan gemiddeld. Bijvoorbeeld door de kleinere groepen of doordat er meerdere instructeurs op de groep nodig zijn.

Tegelijkertijd kunnen ouders van kinderen met een beperking deze hogere kosten relatief minder goed dragen. Bijvoorbeeld vanwege de (extra) kosten die zij hebben voor therapie en medische zorg voor hun kind. Of doordat een van de ouders is gestopt met werken vanwege de zorg voor hun kind, waardoor het gezinsinkomen lager is.

Financiële ondersteuning voor zwemles

Er zijn verschillende manieren waarop ouders financiële ondersteuning kunnen krijgen voor zwemles voor hun kinderen. Voor kinderen met een beperking geldt dat zij zwemlessen soms via het persoonsgebonden budget (PGB) kunnen bekostigen.

FOTO: ANP FOTO/RAMON VAN FLYMEN

Maar dit is afhankelijk van de gemeente, en de (beoordeling van de) aanvraagprocedure is niet eenduidig.

Ouders met een laag inkomen kunnen de kosten (deels) via het Jeugdfonds Sport & Cultuur of een lokale minimaregeling vergoed krijgen. Maar niet alle ouders weten deze regelingen te vinden – zeker als zij de taal niet kennen – en kunnen deze aanvragen. Ook weten ouders niet altijd dat ze hier recht op hebben. Dit geldt bijvoorbeeld vaker voor ouders die allebei inkomen uit werk hebben of ouders met een zeer wisselend inkomen.

Voor ouders die net geen aanspraak op een regeling kunnen maken, leveren de kosten van zwemles veel stress op. Ook voor de tussenpersonen (intermediairs) die ouders helpen bij een aanvraag, kan dit onrechtvaardig voelen. Doordat deze ouders voor meerdere zaken geen financiële steun krijgen, kunnen zij door dure 'extra' verantwoordelijkheden als zwemles in de knel komen.

Grote lokale verschillen in financiële steun

Onze verkenning van het aanbod van minimaregelingen voor zwemles in tien gemeenten laat grote verschillen

tussen gemeenten zien. Zo lopen de geldende inkomenseisen uiteen van 110 tot 130 procent van het minimuminkomen – soms met de mogelijkheid een aanvraag financieel te motiveren, bijvoorbeeld bij schulden.

Ook zijn er veel verschillen in de omvang en duur van de vergoeding. In de ene gemeente gaat het om een vergoeding van een heel diplomatraject, in de andere om een deel van deze kosten. Bovendien

is er niet overal ook een vergoeding voor B- en C-diploma's. En het verschilt of de gemeente de tegemoetkoming als aanvulling op of alleen als onderdeel van sportbeoefening ziet, dus of kinderen daarnaast nog financiële steun voor een andere sport- of cultuuractiviteit mogen aanvragen.

Aanbevelingen voor landelijke en lokale beleidsmakers

Hoewel ouders in Nederland primair verantwoordelijk zijn voor de zwemvaardigheid van hun kinderen, roepen deze resultaten de vraag op wat de verantwoordelijkheid is van de overheid. Bijvoorbeeld als ouders de zwemles niet kunnen betalen. Uit onze onderzoeken volgen daarom deze aanbevelingen:

- stel vast welke rol en verantwoordelijkheid de overheid heeft voor de zwemveiligheid van kinderen;
- zorg voor centrale regie en een landelijke richtlijn voor een minimale benodigde tegemoetkoming, zodat het niet uitmaakt in welke gemeente een kind woont;
- verbeter de (vindbaarheid van) financiële tegemoetkoming in de kosten van zwemles en denk daarbij aan:
 - een aparte tegemoetkoming voor zwemles, zodat zwemles niet ten koste gaat van sport en vice versa;
 - tegemoetkomingen voor diploma B en C;
 - verruiming van de inkomenseisen, zodat meer ouders die het financieel zwaar hebben aanspraak op een tegemoetkoming kunnen maken.
- zorg voor registratie van zwemdiploma's om ouders gericht hulp te kunnen bieden.

Zo maken we zwemles voor alle ouders betaalbaar. ●

NATIONALE NORM ZWEMVEILIGHEID

De Nationale Norm Zwemveiligheid schrijft een zwemdiploma C voor. Hiermee kan iemand veilig zwemmen in een zwembad met attracties of in buitenwater zonder stroming of grote golfslag. Met een A-diploma heeft iemand de vaardigheden om te zwemmen in een zwembad zonder attracties.

Mirjam Stuij is senior onderzoeker bij het Mulier Instituut. De achterliggende onderzoeken zijn uitgevoerd in opdracht van de Nationale Raad Zwemveiligheid (NRZ) en/of met steun van het Ministerie van VWS. Bronnen zijn op te vragen bij de auteur via m.stuij@mulierinstituut.nl.